

CESTY A CÍLE

ROČNÍK IX.

ZÁŘÍ 1931

ČÍSLO 7.

Bůh při práci.

Bůh neodpočívá,
je stále činný,
dnes jako v minulosti.

Tvůrčí činnost je dělností boží. Byla vždy, protože Bůh byl vždy. Je od věčnosti do věčnosti. První jítro naší země, úžasné divadlo jejích proměn až k chvíli zrození prvního života na této planetě, život ve všech jeho tvarech a projevech od amoeby až k myslícímu člověku, to vše je dílem božím. Bůh dále tvoří — lidskýma rukama a lidským mozkem. I lidským srdcím dává někdy tušit svou přítomnost.

Objevování zákonů, věcí a sil, to je tvůrčí činnost člověkova. S prvními nástroji objevuje člověk základní principy fyziky, z poznatků a zkušeností vytváří vědy, konstruuje stroje, staví mrakodrapy. Tvrdou a dlouhou zkušeností dospívá k poznání, že pokrok a mír, život šťastný a plný je jenom v spolupráci s jinými. Objevuje zákony života, tvoří nové společenské vztahy a ideály, pokouší se o bratrství.

Žijeme dnes v období objevování zákonů života. Činíme pokusy o vytvoření takových vlád, sociálních vztahů, výchovných systémů, plánů inteligentní produkce a spravedlivé distribuce, které by byly v souladu se zákony života a pokroku.

Čím blíže budou lidmi objevené zákony života a pokroku zákonům božím, tím více boží pomoci bude na straně těch, kdož usilují o jejich uplatnění. Neboť Bůh je tam, kde věčné hodnoty dobra, pravdy, krásy, lásky a spravedlnosti se vtělují v skutečnosti života v tvůrčím dění, které přetavuje staré formy v kedluby času a nové staví na místo zmizelých. —ž—

Sociální problémy a náboženství.

(*Sovětské Rusko*).

Nedávná návštěva B. Shawa v SSSR., o níž se rozepsaly všechny světové žurnály, je jedním z neščetných projevů živého zájmu o experimenty, které dnes podniká Sovětské Rusko. Zprávy, od tamtud přicházející, mívají jeden společný znak. Jsou zpravidla protikladné. Každý vidí svými brýlemi a málokdo umí postřehnout věci tak, jak vskutku jsou. Měli bychom proto býti vděční za každou informaci, která chce poučit kriticky, bez zaujetí a s ohledem na fakta.

Je známé stanovisko Sovětů k náboženství. Bude jistě tím spíše zájmati, jaké dojmy zažívá v Rusku pozorovatel, který tam přichází jako duchovní. Dr. A. P. Reccord, který je prominentním unitářským duchovním, vypsál své zážitky z SSSR. v „Christian Register“.

Dr. Reccord vidí v dnešním Rusku laboratoř sociálních experimentů. Sovětští vůdcové, jak Dr. Reccord píše, ocitli se náhle tváří v tvář nejobtížnějším sociálním problémům. Přiznali si svou ne zkušenost a proto se obrátili v důvěře na odborníky. Principiálním předpokladem, z něhož vyšli, byla jim idea, že lidské hodnoty musí býti nadřazeny soukromému vlastnictví.

Nejprve si uvědomili, že nový sociální řád potřebuje nové lidi, a to že je věcí výchovy a kultury. Svou výchovu založili na systému, jak jej vypracoval jeden z největších amerických vychovatelů, John Dewey. Tento systém umožňuje výchovu dětí od opatroven a dětských školek až k vysokým školám a universitám nejen v továrnách a na hospodářských statcích, ale i ve vzdálených obcích a vískách, kde je dána příležitost také dospělým sedlákům učit se číst a psát. Za carské vlády sotva jedna třetina ruského obyvatelstva uměla číst a psát, dnes je tam analfabetů méně než třetina. Kdyby bylo více peněz a učitelů, pokrok by byl ještě rychlejší.

Druhým problémem bylo jim zdraví. Řekli si: u nás by nemělo býti nemocí. Nemoc je jim výstrahou, že není něco v pořádku. V jiných zemích jen velmi bohatí a úplně chudí, mají postaráno o nejlepší lékařskou pomoc a o nemocniční péči. Obyčejně nejvíce trpí ti, kteří nejsou natolik bohatí, aby si mohli zaplatit nejlepší ošetření, a přece jsou příliš hrdí, než aby je žádali zadarmo.

V Rusku zavedli úplnou rovnost. Nemocnice a lékaři byli sestátněni a jejich služba je pro všechny občany. Výlohy neplatí jednotlivci, ale stát. Podobně je tomu s právníky. Jsou placeni státem a jejich služba je zadarmo pro každého. Je třeba ovšem uvážit, že většina zákonů, týkajících se soukromého vlastnictví, stala se zbytečnou. Nesrovnalosti mezi občany jsou z velké části rodinnými a osobními spory. Hlavní kvalifikací pro sovětského právníka nebo soudce není, aby rozuměl nejasnostem zákona, ale aby měl smysl pro pochopení lidské přirozenosti.

Ruský experiment je podezřelým pro nás právě pro ono zvláštní hodnocení sociálního zločinu. Pro politické škůdce sovětský zákon nemá slitování. Jejich čin je vykládán jako zrada, která se trestá podle výjimečného práva obvyklého v době války. Pro sociálního záškodníka je ruský systém práva více shovívavý. V případě, že jde o nějaký duševní defekt u obžalovaného, není poslán do vězení, ale do nemocnice. Všechny jiné zločiny jsou vykládány jako defekty výchovy a špatného okolí. Nejde jim o potrestání, jako spíše o převýchovu. Vězňové jsou posíláni do zvláštních kolonií, kde jsou držáni v zdravém prostředí, při správné výživě, vedení k práci, za kterou jsou placeni, v naději, že až budou propuštěni, stanou se opět prospěšnými členy lidské společnosti. V kolonii mladistvých blízko Moskvy, kde je více než tisíc hochů a děvčat ve věku mezi 18 a 24 lety, není ani strážců, ani pušek, ba ani vězeňských zdí. Chovanci vypadají spokojeně a šťastně. Jak jeden z nich řekl: „Přicházíme sem jako pobudové a vycházíme ven jako lidé.“

Pětidenní týden — čtyři dny práce a jeden den klidu — se zbytkem dní tak upravených, že jedna pětina všeho obyvatelstva má volno každý den, mohl by býti demoralisující, kdyby sověští vůdcové nebyli učinili současně opatření, jak rozumně a dobře využití prázdných chvil. „Park rekreace, kultury a odpočinku“, blízko Moskvy, je vybaven různými výchovnými, kulturními a rekreačními podniky, kterých je možno užívat každému za nepatrný poplatek. Tento park je navštěvován denně sedmdesáti pěti až stotisíci muži a ženami. Mimo to, jsou tu domy odpočinku pro dělníky, obyčejně jsou to bývalé paláce, kde dělníci mohou trávit své prázdniny úplně zadarmo.

Jedním z nejodvážnějších sociálních experimentů sovětského Ruska je přeměna dosavadních vztahů rodinných. Jaké konečně

CESTY A CÍLE

výslednice mohou z toho vzniknouti, nelze dnes říci. Tu je těžko kritisovati nebo zavrhovati tyto poměry v zemi, která připouští praktiky Rena*). Podle sovětské teorie, manželství není legální smlouvou, nýbrž dohodou lásky. Jestliže láska vyprchá, také manželství se tím ruší, protože manželství, kde stát donucuje dva lidi, aby žili pohromadě, když už láska mezi nimi vzala za své, je podle jejich mínění legalisovanou prostitucí. Jestliže dva lidé hodlají uzavřít sňatek, vyřídí si to na matričním úřadě vyplněním předtištěného formuláře. Podobně, jestliže manželství se ukáže býti omylem dvou lidí, může opět jeden nebo druhý dojít na téhož matrikáře, nebo k jinému úřadu, kde se manželství prostě anuluje. Jedinou podmínkou je, v případě, že z manželství vzešly děti, že obě strany — neboť v Rusku je absolutní rovnost pohlaví — se zaváží postarati se řádně o děti, než dosáhnou jistého věku. Zpočátku ovšem mohla se díti všelijaká zneužití tohoto zařízení, ale jak bylo řečeno matričním úředníkem, později nenastala záplava žádostí o rozvod, jak by se snad dalo očekávat, protože to bylo prostě zjednodušeno, a ti, kteří o rozvod žádali, pravděpodobně by byli rozvedeni i jinde podle kteréhokoliv jiného systému.

Pro nás nejzajímavější je snad poměr sovětů k náboženství. Jejich stanovisko k náboženství bylo snad ze všech nejvíce kritisováno. Komunisté jsou otevřeně protináboženská, ale je jich toliko jediné procento mezi ruskými lidmi. Mohli by zavřít kostely, ale jsou příliš moudří, než aby se odvážili vydobýt si v tom úspěch násilím. Chtějí toho docílit nepřímo. Především odepřeli církvi státní podporu, v předpokladu, že tak církve by mohly nejsnadněji zaniknout. Místo toho církve jsou však vydržovány, dobrovolnými příspěvky. Pak zrevidovali ústavu, která zaručovala náboženskou svobodu v tom smyslu, že ponechali svobodu vykonávání náboženských obřadů, ale zakázali náboženskou propagaci. To bylo těžkou ranou pro protestantské misie, které jsou odkázány na kazatelnu a vyučování, ale nemělo to zvláštních účinků na ortodoxní a ritualistickou církev řeckou. Pak teprve zahájili nynější výchovnou kampaň. — Protináboženskými učiteli a protináboženskými musei zkoušeli odvést mladší generaci od církve.

*) *Reno* je americké město, kde je možno po krátkém pobytu uzavřít sňatek osobám, které v jiných státech narážely na překážky.

Když byli tázáni, jestli toto úsilí ukázalo se býti úspěšným, jeden z našich mluvčích odpověděl: „Jestliže je Bůh, náboženství potrvá.“

Dnešní antagonism proti náboženství byl vlastně inspirován církví, která podala skvělý příklad přesvědčení Karla Marxe, jenž se vyslovil o náboženství jako o opiu pro pracující lidi. Sovětští vůdcové se prostě dívají na náboženství jako na poslední zbytek staré autokracie, která pracovala ruku v ruce s carismem k vykořisťování sedláků a dělníků. S touto církví jsou pro vždy hotovi. Až tento antagonism se vybijí a komunističtí vůdcové pochopí, jako že musí pochopit, že tajemství trvalé existence náboženství je v tom, že odpovídá nejhlubším potřebám lidské duše, pak snad Rusko bude schopno přijmouti racionální náboženství, takové, které bude odpovídati moderní vědě a technice, na němž bude možno vybudovati novou civilisaci.

Taková je výzva Ruska Americe, praví Američan Dr. Reccord. „Politickým systémem, který znamená popření svobody, předkládá Rusko výzvu národu, který mluví o svobodě, ale jen aby ji okleštil všemi druhy omezení. V plánovité produkci, v níž nalezlo Rusko východisko pro nezaměstnanost a pramen vzrůstajícího bohatství, dává trumf nedostatku plánování ostatních zemí, jehož výsledkem jsou období, kdy nastává nadvýroba a prosperita, za níž následují periody poklesu spotřeby a deprese. A svou odvážností, s níž se chápe nejobtížnějších sociálních problémů, dává Rusko trumf ochotnosti a indiferentnosti zároveň, které tak často charakterisují naše americké hledisko.“

To jsou vlastní slova Dr. Reccorda. V závěru článku autor píše: „Nikdo si ovšem nemůže myslit, že ruští lidé mají více svobody než my. Jsou zkrátka svobodnější, než byli kdykoliv před tím. Nikdo si také nesmí představovati, že ruští dělníci jsou na tom líp, než dělníci američtí. Daří se jim toliko lépe, než za carské vlády. Jdou za vidinou nového a lepšího sociálního řádu a vynakládají veškerou svou energii na jeho uskutečnění.“

Člověk může mít jen své domněnky, co do možnosti země, kde pohnutka uchvátit, a žádost osobního zisku, byly zaměněny za službu společnému dobru a pro vznešený účel. Vyjádřeno slovy předsedy leningradského sovětu, který když byl tázán, jaký má vzkaz pro Ameriku, pravil: „Řekněte jim, že v posuzování Ruska nesmějí je srovnávat se Spojenými Státy, ale s Ruskem včerejška; a uvědomte si, že existujeme toliko třináct let.“ —ž—

Své prázdniny ztrávil jsem letos ve Sliachi na Slovensku. Měl jsem vždy Slováky a jejich krásné krajiny velmi rád, proto jsem se i slovensky naučil a pěknou hromádku slovenských článků do denního tisku napsal. Všechno mě zajímá, čím Slováci žijí a čím se radují i trpí. Krásy jejich země zdají se mi býti jedinečné a zdroje přírodního bohatství nevyčerpatelné. Sotva je ještě druhá země, která má tolik léčivých vod, objevených a neobjevených, jako Slovensko.

Tím více dojíímá člověka chudoba slovenského lidu, hmotná i duševní stejnou mírou. Jedno vlastně podmiňuje druhé. A jak velká je zvláště ta duchovní chudoba, přesvědčil jsem se velmi názorně při návštěvě Detvy. Málokterý host přijede do Sliache, aby také nenavštívil Detvu pro její slovenský svéráz, jmenovitě pro krásné kroje. Proto se tam jezdívá v neděli, když lidé jdou do kostela. Tak i já jsem se jedné krásné neděle vybral se ženou a se společností několika ve veřejnosti dobře známých Pražanů, abych studoval život typických Slováků a udělal si několik snímků na památku.

Mně však nepostačilo jen viděti, co se děje před kostelem, ale vydržel jsem uvnitř přes celé kázání. Nebyl to proslov nějakého nováčka, ale tamnějšího staršího faráře, který tento lid už po drahá léta „vzdělává“. Prostranná loď chrámová byla naplněna posluchači do posledního místečka, ani se tam všichni nevešli a venku před kostelem zůstalo mnoho věřících.

Celé kázání bylo přes svoji délku proneseno s velkou horlivostí a vervou. Řečník se držel svého předmětu s takovou důsledností, že na okamžik nemohl ani nejprostší posluchač býti na pochybách, oč běží a co je jeho povinností jako katolického křesťana.

Kněz vložil do svého kázání pouhé dvě myšlenky, ale obracel je na všechny strany s takovou dovedností, že se prostému posluchači mohlo zdáti, že povídá každou větou něco nového. Nuž, jaké že to byly dvě myšlenky? Českému uchu zněly neuvěřitelné, ba hrozně nemožné, a přece nás tam na „kūru“ viditelných cizích hostů bylo několik, kteří jsme je dobře slyšeli.

Prvou myšlenkou bylo tvrzení, že pobožná účast na mši sv. zajišťuje i největšímu hříšníku přístup do nebe, a kdyby prý na

misku jedné váhy položil nejtěžší hříchy, a na druhou misku pobožnou účast na mši svaté, tato účast na mši sv. všechny hříchy převáží svojí cenou před Bohem.

Druhá myšlenka, kterou kněz ještě důrazněji pronesl, týkala se božího hněvu a trestů, jaké mohou stihnouti ty, kteří pobožnou účast na mši sv. zanedbávají. Takový křesťan, který prý stojí jen venku před kostelem a lehkomyšlně zanedbává účast na mši sv., nejen že přivodí na sebe boží trest, ale pro jednoho takového nedbalce může prý Bůh potrestat celou obec, jako se stalo Vážci, který celý vyhořel.

Od takového tvrzení není ani daleká myšlenka, že některý, v tomto smyslu pobožný, může sebe považovati za nástroj božího hněvu a některému „bezbožníkovi“ zapálit chalupu. Kdyby opravdu někdo zapochyboval, je-li učení kněze pravdivé v tomto bodě, zůstává ještě zpověď, odpustky a jiné prostředky k odpuštění hříchů.

Protože u nás nejen nebyla provedena odluka církve a státu, která už i ve Španělsku se provádí, ale nadto vše byla uzákoněna kongrua a kněží se tak stali státem placenými úředníky, víme aspoň, zač je platíme.

Jak by člověk nezvolal: ubohé Slovensko, čím jsi se provinilo, že takovou kulturu musíš a umíš přijímat!

Když jsem viděl ty zástupy lidu, bylo mi jich z té duše líto, a řekl jsem si: jaká krásná příležitost, povědět jim něco k osvětlení mysle a zušlechtnění srdce, a hle, co se děje místo toho!

Z psychologické abecedy.

Ačkoli je nesporné, že dnešní nová psychologie a hlavně Mentální hygiena vyrostla z nesčetných případů abnormálních, nelze přece říci, že hlavní snahou této vědy je zabývat se abnormalitami.

Pionýři v Nové psychologii, Freud, Adler a Jung brzy poznali, co je jejich předním úkolem, že je to zkoumání zákonů, kterými normální duše lidská je řízena, a příčin, které vedou k úchylkám od normality. Z této jejich snahy vyrostly celé systémy praxe, a tisíce lidí bylo vráceno k šťastnému životu. Nejen to, ale i způsob života a hlavně výchova dětí stavěna je před nové úkoly.

Jen pomysleme, jak mnoho dětí vyrůstalo v podmínkách, které nemohly než deformovati dětskou duši. Bylo nesčetněkrát řečeno,

že prvních šest let je nejdůležitějším obdobím v životě a jak často v té době jediným vychovatelem bývá služka. Zapomínáme, že každá situace, ve které dítě žije, vrývá se do jeho bytosti a z ní se utkvává osnova celého života.

Kolik nadání, mravních ctností a schopností všeho druhu je často nevědomky ubíjeno. Omrzlost života, neschopnost překonávat překážky životní a pesimism rodí se v těchto prvních podmínkách životních.

Protože první stupně úchylek není možno pozorovati, ale poznáváme více méně hotovou abnormalitu, přehlízíme snadno nebezpečné začátky. A po několika letech máme tu úchylného mladíka nebo dívku. Z jeho stavu se dočítáme o nevědomostech a zanedbání jeho prvního okolí. S těmito lidmi děláme potom poslední pokusy v klinikách mentální hygieny a hledíme zachránit to, co se dá.

Více než psychologii pro tyto abnormální jedince potřebujeme psychologii pro normální, kteří žádných znatelných úchylek nemají, ale svojí nevědomostí o zákonech lidské duše mnoho abnormalit způsobili.

Co tedy činiti? Je třeba systematicky se seznamovati se zákony duševního života. Každý z nás měl by znáti jakousi abecedu psychologie a znát sebe aspoň do té míry, aby svoje myšlení, své sklony a činy mohl náležitě uvážiti a býti pánem nad nimi. Řekněme si dnes takové psychologické *A*.

Jsme všichni osobnosti společenské. Patříme k většímu celku; jsme závislí jeden na druhém. První věc, kterou od nás úspěšný a šťastný život žádá, je, abychom se dovedli co nejrychleji přizpůsobiti podmínkám, do kterých přijdeme a uměli kooperovati s druhými lidmi. Co však děláme? Rádi se utíkáme do sebe — v sobě chceme vyžít celý život. Zde začíná první abnormálnost. Neznamená to, že bychom neměli nikdy obrátiti zraky do svatyně své duše, ale jen se tam neschovávejme, když máme před sebou překážky, kterým je potřebí postavit se tváří v tvář.

Podívat se světu přímo do očí a v harmonii s druhými snažiti se o vítězství nad každou situací, budiž naším psychologickým *A*.

Jak často mylně chválíme děti, které dovedou po celý den seděti v koutě a není je ani slyšet. Ty jsou na tom právě velmi špatně. Později v životě budou také raději sedět v koutě a nikdo o nich nebude věděti. Jejich život bude míti více slz než úsměvů. —1.

Býváme často upozorňováni na četné články o Svobodném bratrství a o unitářství, které se občas objevují v různých listech a revuích i v denním tisku. Tak v posledním čísle „Statistického obzoru“ po prvé uvádí úřední statistika ve výsledcích sčítání po stránce náboženské také unitáře, a to číslicí 1.015 na území naší republiky. Povážíme-li, že v době pouhých pěti měsíců po státním uznání, přiznalo se veřejně při sčítání lidu více než tisíc osob k unitářství, nezdá se číselný počet přihlášených tak malým. Tvoří, jak „Statistický obzor“ dále uvádí, téměř setinu procenta všeho obyvatelstva. To znamená, že každý desetitisíc člověk v republice je unitář. Z celkového počtu unitářů nejvíce je jich v Čechách, 43 v zemi moravsko-slezské, 42 na Slovensku a 5 v Podkarpatské Rusi. V Americe, po stu letech od založení, získali unitáři do svých řad jednu sedmnáctinu procenta celkové populace Spojených Států. Unitáři v ČSR za půl roku oficiálního trvání, s jednou setinou procenta, učinili jistě slibný počátek dalšího rozvoje.

Obsáhlý článek věnovalo Svobodnému bratrství 2.-4. číslo abstinentského časopisu „Vyšší národ“, v němž JUC. F. Potužil rozepisuje se o výchovné naší činnosti, směrem k střídmosti. Oceňuje zvláště způsob, jakým posluchačům přednášek Dr. N. Čapka se dostává poučení o potřebě ostrůžlivění. Upozorňuje též na jeho knížku „Rytmus tvůrčího života.“ — Informativní článek o unitářství a jeho práci v Rakovníce přinesly „Rakovnické noviny“, které pravidelně také referují o tamních přednáškách SB. Své sloupce ochotně otevírají zprávám o Svobodném bratrství také „Chebské hlasy“. „Nedělní besídka“, která vychází v Hradci Králové, všímá si našeho časopisu a v jednom ze svých čísel upozorňuje na zkušenosti z Nedělní školy SB, zvláště na účinnost a poslání našich dětských písní. — V těchto dnech referovalo o činnosti čs. unitářů Večerní České Slovo.

Připomínáme, že články a informace porůznu otiskované nepřicházejí z našeho podnětu, a jistě mnohé ujdou naší pozornosti. Vzpomínáme jich zde proto, že čtenáře Cest a Cílů bude jistě zajímat, které listy věnují pozornost našemu hnutí a co o něm soudí. Snad mnohým to bude podnětem k upozornění svého tisku na unitářství a Svobodné bratrství. Udělají dobrou propagační práci.

Musí se vědět o dobrých myšlenkách. Co je do ideí, o kterých žádný neví? Přiznáváme, že jsme dosud nevyvinuli v tomto směru dost velkou činnost, protože jsme byli nuceni věnovati své skromné síly na práci jinou. Uvítáme však každého, kdo bude chtít se trochu věnovat tiskové propagaci. Listy, zejména krajin-ské, jistě rády a ochotně umístí vhodný informativní článek o SB nebo o unitářství. Přemýšlejte o tom, a pište. —ka.

Náboženství nebo beznáboženství.

(Odpověď na článek J. Pánka v časopise „Naše cesta“ č. 8. t. r.)

Článek dosti sympatický a v jádře s ním můžeme souhlasit, i když nás ostře kritizuje. Tolik tedy úvodem a nyní několik poznámek k věci samé.

Souhlasíme s pisatelem, že „náboženství jest opiem národů“, jestli se náboženstvím rozumí, co dosud velká většina lidstva za náboženství přijímala. Také je pravdou, že církve zpravidla stály na straně utlačovatelů atd. Není však pravdou, jestli některé hnutí náboženské ve svém počátku jevílo tendence státi na straně opačné, že se tak vždy dalo z důvodů taktických. Postačí uvéstí Ježíše a prvé jeho učedníky, jmenovitě Jakuba. Kdo pak by se z důvodů taktických nechal ukřižovat!

Pisatel se nemůže vymanit z katolického pojmu náboženství, když přisuzuje každému náboženství víru v absolutní autoritu. Měl by trochu studovati unitářství a poznal by, že v unitářství by sotva našel pět procent té víry v autority, jaká se vyskytuje jak u socialistů, tak, a ještě více u komunistů.

Pisatel má také pravdu, že úsilí Svobodného bratrství o harmonického člověka a lepší řády, atd., zdaleka nepostačí k odstranění dnešní nezaměstnanosti. Mohli bychom právě tak říci, že nezaměstnanost a bída bezpočetných jedinců nebude odstraněna, jestli se ráno umyji a učešu. Je tím však podán nějaký důkaz, že mýti se a česati je zlo, kterého třeba zanechat?

Pisatel má rovněž pravdu, když míní, že jestli se člověk uklidňuje místo aby se ustavičně rozčiloval, nezabývá se tím vykořisťování třídou kapitalistů. Avšak je také pravdou, že rozčilování nemá toho zázračného účinku, jaký mu připisuje, a že člověk vykořisťovaný, jestli se příliš oddává rozčilování, stane se méně schopným k dobývání lepších životních podmínek. Pisatel má však

vědět, že jsme i v tomto ohledu velmi snáseliví a že dokonce i doporučujeme rozčilování těm, kterým to dobře dělá a kteří doufají, že tím spasí lidstvo.

Nejvíce nám pisatel zazlívá, že stojíme na půdě republiky a jejích zákonů. To je však jediná cesta něco konati před očima všech. Jsme toho přesvědčení, že máme dosti zákonných prostředků pracovati pro novou společnost a lepší její řády na denním světle a že pro naši činnost není nutno ani prospěšno utíkat do podzemí. Tím však není řečeno, že bychom nynější řády uznávali za nejlepší a nevíkali lepších, až přijdou. Musíme však i potom býti připraveni, že jen v mezích zákona nám bude možno se volně pohybovati, a bude-li to po vzoru sovětském, že té svobody bude mnohem méně.

Pisatel poukazuje na konec, že SSSR bez náboženství přišlo za 13 let dál než ostatní svět za tisíciletí s náboženstvím. Snad si pisatel dost neuvědomil, že 13 let je jenom 13 let a v životě národů to je jako kapka v moři. Staré řecké přísloví praví, že čas je učitelem národů. Nesmíme tudíž příliš chváliti den před večerem, ač Rusku přejeme s jeho velkolepým experimentem úspěch, který by opravdu lidstvo něčemu naučil, čeho dosud nemohlo pochopit.

Dále však je pisatel dlužen důkaz, že to, co dobrého bylo v Rusku vykonáno, stalo se hlavně zásluhou boje proti jakémukoli náboženství, byť sebe vznešenějšímu. Konečně nechť si pisatel dobře uvědomí, že náboženství není pravoslaví, ani katolictví, ani evangelictví, ani unitářství, ale že jest to písmo velkého Neznámého v duši lidské, které nikdo nikdy nesmaže, ale které bude tím více uvnitř pálit, čím více je bude člověk chtít vymazat.

Vyzývá-li pisatel k diskusi na téma: náboženství neb bez náboženství, nechť nejprve poví, čemu říká náboženství, a proč myslí, že by takové náboženství muselo býti překážkou k vytvoření řádů stejně ke všem spravedlivých. Č.

Vzácní hosté.

Je jedno staročeské přísloví, které praví: „Host do domu, Bůh do domu.“ Podle toho každý host je vzácný a milý. Tím větší je naše radost, přijde-li host z hodně daleka. Míváme v našem středu takové hosty často, nejvíce o prázdninách. Letos zvláště měli jsme

CESTY A CÍLE

potěšení uvítat mezi námi větší skupinu amerických přátel z kruhů universalistů a několik prominentních jednotlivců z unitářských řad.

Universalisté patří k americké církvi, která je ideově blízká unitářství. Velmi rádi navazují styky mezinárodní spolupráce. Čas od času pořádají okružní cesty mnohými zeměmi, aby osobně poznali poměry a lid těchto zemí, aby jim přinášeli poselství dobré vůle a přátelství. Odtud také nazývají svou cestu „The Good Will Tour“ (Cesta dobré vůle), a konají tak dobrou práci k utužení mezinárodního uvědomění. Tentokráte vřadili do programu svého zájezdu také Prahu. Přes Skotsko a Anglii, Belgii, Holandsko a Německo zavítali do Prahy, které věnovali plné tři dny. Chvilé, ztrávené ve společenství lidí vpravdě dobré vůle, jsou chvílemi, na něž se nezapomíná. Ještě z Francie před návratem domů, přes četné dojmy z dalších států, které procestovali, poslali nám dopis, v němž vyznali, že nejpříjemnějších okamžiků přátelství zažili v Praze. Líbilo se jim u nás. Obdivovali pražské památky, českou historii, přítomný rozvoj země, spořádané poměry státu, ale nejvíce hodnotili české náboženské úsilí, které nalezlo v dnešní době nejlepšího vyjádření v unitářství. Oficiálně byli přijati p. primátorem Dr. Baxou na Staroměstské radnici.

Z význačných jednotlivců vedle Dr. G. Boroše, který je hlavou transylvánských unitářů v Rumunsku, hostili jsme presidenta antiošské university Dr. A. E. Morgana a jeho paní.

V přátelském rozhovoru, k němuž byli pozváni někteří představitelé veřejných kulturních institucí a jednotlivci z kruhů školských i politických, rozhovořil se Dr. Morgan o vůdčích ideích své experimentální výchovy universitního dorostu. Svou metodu založil Dr. Morgan na úzké souvislosti učebny s praktickým životem. Zatím, co jedna část studentů poslouchá přednášky a vzdělává se teoreticky, druhá část pokouší se o aplikaci nabytých vědomostí v praxi. Každých pět neděl obě skupiny se vzájemně přemísťují. Posluchárny opět se naplní mladými lidmi, kteří měli příležitost nahlédnout do života.

Studenti a studentky antiošské university nejsou vedeni výlučně k přísné specialisaci. Dr. Morgan vidí největší chybu běžného universitního studia nejen v tom, že je teoretické, ale, že vede k přílišné specialisaci. Mladý člověk, který za sebou zavřel dvěře vysoké školy, dovede snad jako inženýr příkladně postavit most, ale nemá ponětí o skutečnostech života. Nezná ani zpravidla člo-

věka, s kterým pracuje, nerozumí jeho duši, nemá smyslu pro sociální podmínky své práce, atd. Hlavní myšlenkou Dr. Morgana je dát každému studentu co možná nejširší rozhled a orientaci v životě. I takový inženýr podle jeho mínění potřebuje vědět něco o literatuře, o psychologii, a musí mít nějakou filosofii pro svůj život. Literatura, jak se dnes pěstuje, je věcí kratochvíle, aby člověk unikl na chvíli od tvrdé skutečnosti. S filosofií se lidé baví jako hraním šachu. Funkce literatury a filosofie jsou však zcela jiné, podle přesvědčení Dr. Morgana. Mají dávat něco životu. Každý člověk podle něho měl by si být vědom kontinuity života a nevidět sebe jako nezávislou jednotku, oddělenou od sociálního dění. Dr. Morgan nám řekl: „Není tak důležité odpovídat si otázky, co bylo, než jsem se narodil a co bude po smrti, ale mít jasno v otázce po smyslu přítomné generace, v níž žiji. Nemohu znát konečný cíl života, ale mohu znát podmínky, které k němu vedou. Smysl výchovy je tyto podmínky poznávat.“

Antiošská universita pro tyto principy stala se vyhledávanou nejen v Americe, ale v celém světě. Jsme velmi hrdí na příležitost poznati osobně člověka tak vzácného nejen pro jeho dílo, které v Americe vykonal, ale i pro samu jeho milou osobnost. —ž—

Karel J. Hašpl:

Klinika žádoucích zvyků.

Jednou z velmi zajímavých věcí, kterými se může Amerika pochlubit je klinika pro pěstění žádoucích zvyků (The clinic for developement of desirable habits), která byla založena před několika léty prof. Dr. Thomem při Harwardské universitě. Před dvěma léty měl jsem příležitost setkat se s Dr. Thomem a poučiti se o jeho práci. Zmínil se nejprve o své psychoanalytické práci a uváděl, jak nepromyšleně a nelidsky jednáme, dovolujeme-li, aby nám vyrůstali abnormální lidé, které potom hledíme udržovat nad vodou pomocí mentální hygieny. Jeho praxe vedla jej k tomu, aby si všimal trhlin lidské duše, které vedou k abnormalitám. Brzy došel k závěru, že zakořenělé nežádoucí zvyky, vytvořené v prvních dobách dětství, jsou tím, co nás v pozdějším životě stihá a naši osobnost znetvořuje. Rozhodl se věnovat více péče studiu zvyků a nacházel brzy zákony, podle kterých se každý zvyk vytváří. Na podkladě tohoto studia založil svoji nynější kliniku.

Dr. Thom má za to, že lidský charakter je budovou, vystavěnou z nejrůznějších zvyků. Říká, že dokud nejednáme zvykově, není toto jednání známkou charakteru. Charakter tedy vyrůstá z činnosti, neboť činnost vytvářejí se zvyky, dobré i zlé. Ve své „dílňě charakteru“ každého svěřence probádá a v nestřežených okamžicích přesvědčuje se o jeho zvycích. Potom si pokládá otázku — v jakém prostředí, v jakém světě bude nutno, aby se takový svěřenec pohyboval a jaké tedy jsou žádoucí zvyky u něho? Po takovém rozboru začíná práce. Staré zvyky se jen střeží, a hlavní péče se věnuje zvykům novým. Ta nejrůznější činnost je pěstěna. Některý zvyk dá poměrně méně práce, jiný více. Zdůrazňuje se zájem a soustředění. Tam, kam jde nejvíce zájmu, tam se nejdříve něco tvoří.

Rodiče přivádějí sem děti nejrůznějšího stáří, se všemi možnými těžkostmi. A po půl roce vycházejí tito jedinci přetvoření a přizpůsobení probíjeti se těžkostmi života.

Jak lehce ponecháváme u nás děti na pospas ulice, kde se jistě málo žádoucích zvyků vytváří. Podobných klinik, jako je Dr. Thoma, mělo by býti více po celém světě. U nás jen ojediněle několik nadšených jedinců věnuje se těmto, tak důležitým problémům. Měl jsem ale přece radost, když jsem vyslechl Dr. Thoma, že i my v Praze ve Svobodném bratrství jsme započali podobnou práci. Také z naší kliniky vyšlo již mnoho mladých i starších, jejichž nežádoucí zvyky byly nahrazeny novými, a kteří se stali úspěšnějšími raziti si cestu životem.

Pohled zpět a vpřed.

Kdo žije v proudu činnosti Svobodného bratrství, nemívá času ohlížeti se zpět a hodnotit to, co bylo vykonáno. Letošní výroční schůze Společnosti SB, konaná 24. června v sále Ústřední městské knihovny v Praze, byla příležitostí členům přehlednouti velikou práci, kterou se mohly vykázati jednotlivé pracovní odbory. Nejpůsobivější, protože nejprocítěnější byla zpráva s. Máji Čapkové. Vylíčila s jakým úsilím a obětavostí sester bylo docíleno tak velkého úspěchu v bazárových dnech minulého roku. Výtěžek 13.000 Kč spolu s příspěvkem žen z kruhů našich zahra-

ničních přátel, byl vynaložen na prosté, ale vkusné a moderní zařízení čítárny a poradního sálu v domě SB. Z přehledné pokladní zprávy br. pokladníka Ing. K. Fasseho byly patrný dvě věci. Pochopení členstva pro finanční potřeby SB., které letos stavbou vlastního domu bylo postaveno před velmi vážné úkoly. Značná suma Kč 150.000, která musila býti vyplacena jako odstupné bývalým nájemníkům, nyní už zbourané části starého domu, pohltila velkou část příjmů. Také vydání za sály tvořilo položku dosti velikou. Jen obětavostí našich bratří a sester je třeba

děkovati, že dobrovolnými příspěvky členskými a na dům, byla získána částečná úhrada. Dále z pokladní zprávy bylo vidět odpovědné a moudré hospodaření pokladníkovo se svěřenými penězi, což bylo zvláště ještě potvrzeno zprávou revisorů. Jednatel Společnosti, br. R. Hejl vyslovil potěšení nad tím, že prošlý pracovní rok znamenal pro Svobodné bratrství veliký krok k uskutečnění mnohaletého úsilí o vybudování našeho domova, dotkl se obtíží s tím spojených a ocenil obětavost odpovědných činovníků SB. při projednávání této nákladné stavební akce. Radosné byly také zprávy o Nedělní škole, o zájmu rodičů o školu, kteří vytvořili samostatný kroužek při Nedělní škole a vydávali po celý rok jednotlivé lekce tiskem. Výtěžek byl věnován propagačnímu fondu. Mladá Generace kromě jiných podniků uspořádala řečnický seminář. Práce na venkově je také ve znamení postupu. Rozvinula se přednášková činnost v Brně, Olomouci

a Mor. Ostravě, vznikly nové skupiny v Rakovníku a v Sázavě. Velmi čile si počínalo Kladno, které letos nejen rozšířilo svou práci, ale i prohloubilo ji. Br. Čapek shrnul pak a doplnil jednotlivé referáty. Nově zvolení členové výboru, kromě předsedy, pokladníka a jednatele, kteří podle stanov dále trvají ve svých funkcích, jsou pro nové období: František Novák, berní ředitel, Dr. Václav Polívka, PhMr. Jan Mahr, Ladislav Cuřín, bankovní úředník, Josef Mikota, vrchní oficiál čs. drah, Josef Houdek, profes. Dr. Vojtěch Holý, Josef Jurajda, prof. a ředitel obchodní školy, Mája Čapková, Marie Carmineová, Hana Koseová, Berta Kotěrová, Růžena Danková, Marie Drástová, odb. učitelka, Jiří Wolf, správce vegetář. jídelny, Jiří Šaroch, zemský účetní rada, Ing. Václav Běšínský, ředitel elektrických podniků, Karel Novák, prokurista, Václav Kelbich, vrchní polic. komisař a Karel Hašpl, unitářský duchovní.

CO NOVÉHO VE SVOBODNÉM BRATRSTVÍ?

Po celé prázdniny bylo v ústředí Svobodného bratrství pilno. Pracovali jsme na plánech pro podzimní období, kdy se chceme více věnovati práci na venkově, a organizovati zájmové skupiny členů pražských, kde bychom učili a cvičili to, co do dnes pro nedostatek místa a času nebylo možno dělati.

Stavba domu rychle pokračuje. Ty nejobtížnější práce základové jsou již za námi. Těšíme se denně na náš tak toužebně očekávaný domov. Bude to domov vás všech, kterým je idea Svobodného bratrství blízka. Blaží nás ta myšlenka, že si jej sami budujeme z obětí nadšených bratří a sester, kteří dali co mohli a půjčili co se dalo. O prázdninách přišli dva nejmladší účastníci naší stavební kampaně. Malí bratří Prepslové z Kobylis, kteří jsou žáky naší Nedělní školy a také oni chtějí mítí podíl na výstavbě domova SB. Přinesli, co oni

uspořili. Jejich pomoc je nám velmi milá a je blaží vědomí, že pomáhají tvořiti to, co tolik hodnotíme.

V neděli dne 23. srpna uspořádala skupina Svobodného bratrství v Rakovníku výlet. Ač počasí nebylo zvláště příznivé, sešlo se dosti účastníků. Společně si zazpívali a vyslechli přednášku br. Žižky a proslov p. dr. Bezděka z Prahy. S nadšením všichni očekávají podzimní práci SB., která se v Rakovníku velmi dobře vyvíjí.

18. srpna zahájili jsme opět svoji přednáškovou práci v Radio paláci na Vinohradech. Ačkoliv prázdniny byly poměrně krátké, přece se zdály mnohým bratřím a sestrám příliš dlouhé a radostně vítali opětne shromáždění.

První nedělí v září zahajujeme přednášky na Slovanském ostrově. V říjnu počíná zase práce pro naše nejmenší — Nedělní škola Svobodného bratrství.

CESTY A CÍLE

Záhonek rozmaru.

Důstojnice Armády Spásy k staršímu pánovi: »Nechtěl byste dát korunu pro Hospodina?« »Kolik je vám let?« — ptá se pán. »Dvacet«. »No, mně už je třikrát tolik, myslím, že uvidím Hospodina dřív než vy. Já mu dám tu korunu raději osobně.« —

Udýchaný lovec: »Poslouchej, chlapče, neviděl jsi utíkat zajíce v těchto místech?« »Ano, prosím.« »A jak dávno?« táže se lovec. »Bude tomu o Vánocích rok.«

Pro psychology. Nemůže se ničeho namítati proti inferiority komplexu, jedině to, že jím nejsou postiženi ti praví.

Těm, kdož nemají zapraveno předplatné na letošní rok, neb dluhují nedoplatek za rok minulý, přiložili jsme do tohoto čísla složenky. Na každou složenku jsme poznamenali kolik kdo dluží.

LITERATURA.

Nákladem »Sfinx« vyšlo: *Josef Mühlberger: »Hus v Kostnici.«* Německý autor pokusil se vytvořit v Husovi středověký charakter, ostře se odrážející od dobového prostředí rodící se renesance. Je mu asketou, který nemá smyslu pro přítomný život. Mühlbergerovo pojetí Husa, založené na studiu Kybalových prací, vymyká se tradičnímu obrazu Husovy postavy. Román rozhodně zajímavý i když ideově v mnohém nelze s autorem souhlasiti.

Nakladatelství B. Kočí vydalo: *Dr. Max Mader: »Přírodní léčení všech nemocí.«* Stran 345, cena Kč 30.— brož. Autor, lékař z Dolní Lipové, známý svými úspěchy v léčení pacientů postem, sebral své mnohaleté zkušenosti v objemnou knihu, kde pojednává o všech druzích nemocí. Na nemoc hledí s jiného hlediska, než je dosud běžné. Základem jeho léčby je radikální vyčištění krve.

Benjamin Jedlička: »Dějiny českého písemnictví.« Autor podává zde obraz české literatury od doby buditelské až po Svatopluka Čecha. Kniha je nejen pomůckou pro ty, kdož hledají první poučení o české literatuře, ale i vědeckou příručku k odbornému studiu. 240 stran. Kč 29.—, váz. Kč 36.—.

Nákladem Melantricha vyšlo: *J. L. Fischer: »Základy poznání.«* Svazek 8. kni-

hovny »Výhledy«. 264 stran, Kč 33.—, váz. Kč 35.—. Mladý český filosof a sociolog J. L. Fischer se snaží u nás nejvážněji a neúsilněji o uspořádání a logické skloubení poznatků moderní filosofie a jednotlivých věd v jednotnou myšlenkovou soustavu, která by byla schopna dát platnou odpověď na základní otázky současné kultury a poskytnout vodítka a měřítka pro individuální a sociální činnosti.

»Slovensko jindy a nyní«. Starý přítel Slováků *Seton Watson* vydal novou, vědecky založenou knihu *Slovakia then and now* (Slovensko jindy a nyní), jež vyjde na podzim též ve slovenském překladě. V ní jsou shrnuty a kriticky uváženy výsledky studia nových poměrů na Slovensku, vzniklých za československé správy. Vyjde v Orbisu, Praha XII.

Nakladatelství »Čin« v Praze vydá na začátku podzimní sezony 1931 tyto knihy: sbírky drobných prós *Josefa Kopty »Nedělní okno,«* studii *dr. F. M. Bartoše »Husitsví a cizina,«* knížku *dr. Zdeňka Smetáčka »Kozák, Rádl, Hromádka«* a dva romány *Theodora Dreisera »Sestra Carie«* a »*Jena Gerhardtová.*« Dne 3. září 1931 vyšlo v nakladatelství »Čin« 1. číslo III. ročníku *týdeníku »Čin,«* redakcí Františka Fajfry, Josefa Kopty, Bohuslava Koutníka, Marie Majerové a Zdeňka Smetáčka.

Nákladem Svobodného bratrství. — Tiskem vlastního závodu.